

ANEXA nr. 2

Domnului Călin Popescu Tăriceanu

Președintele Senatului României

Stimate domnule Președinte,

În calitate de reprezentant al U.N.B.R. în cadrul grupului de lucru mixt ce are ca scop identificarea de proiecte de creștere a calității actului de justiție, ca parte componentă a sistemului democratic,

vă înaintez spre analiză o propunere de modificare a legislației taxelor judiciare de timbru.

Preambul.

Profesia de avocat are întâia datorie de a promova interesele justițiabililor, misiunea acesteia fiind apărarea intereselor legitime ale acestora. Accesul la justiție este un drept care trebuie să fie efectiv, iar nu iluzoriu, prin aplicarea unor taxe judiciare de timbru supradimensionate.

Prin promovarea unui proiect ce are în vedere excluderea din legislația taxelor judiciare de timbru a unor aspecte cu caracter prohibitiv pentru accesul la justiție, apreciem că atingem scopul grupului de lucru: **promovarea democrației în domeniul justiției.**

Noua reglementare, încercând să definească natura taxelor judiciare de timbre, prevede că acestea: *reprezintă plata serviciilor prestate de către instanțele judecătorești, precum și de către Ministerul Justiției și Parchetul de pe lângă Înalta Curte de Casație și Justiție* [art. 1 alin. (2)].

Și în viziunea Curții de la Strasbourg, accesul la un tribunal nu este un drept absolut, nefiind afectat, în principiu, de condiționarea plății unor taxe. Se recunoaște obligația justițiabililor de a contribui la costurile pe care statul le are cu privire la organizarea serviciului public al justiției. Totuși, ce caracterizează gândirea instanței europene este grija ca, ținând seama de criteriile precum natura dreptului dedus judecării, cuantumul taxei, faza procesuală în care este impusă taxa, circumstanțele cauzei, situația financiară a părților, taxele judiciare să nu reprezinte pentru un anumit justițiabil un impediment efectiv în ce privește accesul la justiție. Se reține că limitarea accesului la justiție prin impunerea unor taxe trebuie să se supună condițiilor cumulative: *limitarea accesului la justiție să aibă un scop legitim și să fie proporțională cu scopul urmărit.* În acest sens, numai câteva din soluțiile relevante, CEDO, Hotărârea Kreuz c. Poloniei, 19.06.2001; CEDO, Hotărârea Brezeanu c. României, 21.07.2009; CEDO, Hotărârea Weissman c. României, 24 mai 2006; CEDO, Hotărârea Iorga c. României, 25.01.2007; CEDO, Hotărârea Mehmet și Suna Yigit c. Turciei, 17 iulie 2007; CEDO, Hotărârea Podbielski și PPU Polpure c. Poloniei, 26 iulie 2005.

Ideea **proporționalității** în materia taxelor judiciare de timbru a fost dezvoltată în jurisprudența CEDO mai mult în legătură cu raportul dintre scopul legitim urmărit prin impunerea unor taxe pentru accesul la justiție și mijloacele utilizate (efectivitatea accesului la justiție nu trebuie afectată prin cuantumul ridicat al acestor taxe, prin lipsa capacității de achitare a reclamantului sau de faza procesuală în care este impusă obligația de plată a taxei), dar justițiabilii se așteaptă la o dezbatere pe tărâmul proporționalității între taxă și serviciul solicitat, în logica noțiunii de „*justă așezare a taxelor*”.

Propuneri de modificare a O.U.G. nr.80/2013 privind taxele judiciare de timbru.

I. Art. 5 se modifică și va avea următorul cuprins:

„(1) Cererile în materia partajului judiciar se taxează astfel:

- a) cereri pentru stabilirea calității de moștenitor, a masei partajabile și cereri de partaj – 50 de lei.*
- b) cererea de raport – potrivit art.3 alin. (1), calculată la valoarea bunurilor a căror raportare se solicită;*
- c) cererea de reducere a liberalităților excesive – potrivit art.3 alin. (1), calculată la valoarea părții de rezervă supusă reîntregirii prin reducerea liberalităților.*

(2) Separat de această taxă, dacă părțile contestă bunurile de împărțit sau drepturile ori mărimea drepturilor coproprietarilor în cadrul cererilor de mai sus, taxa judiciară de timbru se datorează de titularul cererii la valoarea contestată.

(3) Dacă se formulează mai multe cereri de către aceeași parte, aceasta nu va datora o taxă mai mare decât cea stabilită potrivit art.3 alin.(1), calculată la întreaga masă partajabilă.”

Au fost avute în vedere următoarele argumente:

Reglementarea actuală a taxelor judiciare de timbru în materia cererilor privind partajul și a altor cereri în materie succesorală, aflate în strânsă legătură cu acestea sunt vădit prohibitive în privința accesului la justiție. Sunt nemulțumiri din partea justițiabililor relative la imposibilitatea de acces la justiție în cazul partajelor din cauza taxelor judiciare de timbru. Unii dintre justițiabili recurg la forme de substitut, precum partajul de folosință pentru că nu își permit luxul unui proces de partaj judiciar.

În prezent, nu există un echilibru proporțional între interesul urmărit de stat prin impunerea taxei judiciare de timbru și limitarea pe care o aduce dreptului de acces la justiție.

Taxele judiciare de timbru supradimensionate, prevăzute în actuala reglementare sunt în contradicție cu calificarea partajului judiciar drept o cerere de complexitate redusă, dedusă competenței judecătoreiei, indiferent de valoarea masei partajabile [art.94 pct.(1) lit.j) NCPC].

Apreciem că o sumă în cotă fixă este suficientă pentru cererea de partaj judiciar. De asemenea, nu se justifică timbrarea separată a cererilor pentru stabilirea calității de moștenitor, a masei partajabile deoarece acestea reprezintă operațiuni absolut necesare soluționării cererii de partaj.

În ceea ce privește cererile de reducere a liberalităților și de raport al donațiilor este corectă calcularea unei taxe judiciare de timbru prin raportare la valoarea obiectului acestora, dar nu de 3%, așa cum prevede în prezent ordonanța, ci potrivit algoritmului prevăzut la art.3 alin.(1) pentru cererile evaluabile în bani.

II. Art.9 lit.a) se modifică și va avea următorul cuprins:

„cereri de recuzare în materie civilă – pentru fiecare participant la proces – pentru care se solicită recuzarea – 20 lei;”

Au fost avute în vedere următoarele argumente:

Cererea de recuzare reprezintă un mijloc procedural firesc, aflat la dispoziția părții pentru a asigura imparțialitatea instanței de judecată. Taxa judiciară de timbru în cuantum de 100 lei pentru fiecare participant la proces este excesivă și îngreșește manifestarea liberă a dreptului de a contesta imparțialitatea instanței.

Se impune ca taxa judiciară să fie de 20 lei, așa cum se prevede pentru orice cerere neevaluabilă în bani.

Taxa în cuantum supradimensionat nu se justifică prin ideea de responsabilizare a petentului sau prin cea de descurajare a abuzului în această materie, este drept, sensibilă. În cazul în care partea abuzează de dreptul de a recuza judecătorul, există un mijloc sancționator, prin aplicarea amenzi prevăzute de art.187 alin.(1) pct.1 lit.b) NCPC.

III. La art.10 alin.(1) se adaugă lit.c) cu următorul cuprins:

„cererile de validare a popririi – 100 lei”

Au fost avute în vedere următoarele argumente:

Un aspect lăsat nereglementat de O.U.G. nr.80/2013 îl reprezintă timbrarea cererilor de validare a popririi. Este de menționat că nici legea anterioară nu reglementa timbrajul acestor cereri. Unele instanțe au apreciat că dispozițiile legale referitoare la taxa judiciară de timbru pentru cererile de înființare a popririi (în cuantum de 10 lei) vizează, de fapt, cererile de validare a popririi, făcând aplicarea acestora în consecință. Dispozițiile art. 3 lit. s) au fost însă abrogate prin Legea nr. 76/2012. Abrogarea dispoziției privitoare la taxa judiciară de timbru pentru cererile de înființare a popririi nu este, în sine, criticabilă deoarece acestea sunt de competența executorului judecătoresc. Totuși, interpretarea, drept forțată, a textului era de natură să acopere un vid legislativ în ce privește cererile de validare a popririi. O.U.G. nr. 80/2013 menține acest neajuns, nereglementând în niciun mod timbrajul în privința cererilor de validare a popririi. Se impune reglementarea unei taxe judiciare de timbru în cuantum fix pentru cererile de validare a popririi, în spiritul soluțiilor arătate anterior. În acest fel se dă curs jurisprudenței dominante, punându-se capăt și unor controverse ce pot genera practică neunitară.

IV. Art.14 alin.(1) se modifică și va avea următorul cuprins:

„Acțiunile, cererile, obiecțiunile, contestațiile introduse la instanțele judecătorești în temeiul Legii nr. 85/2014 privind procedura insolvenței, cu modificările și completările ulterioare, al Ordonanței Guvernului nr. 10/2004 privind falimentul instituțiilor de credit, aprobată cu modificări și completări prin Legea nr. 287/2004, cu modificările și completările ulterioare, și al Legii nr. 503/2004 privind redresarea financiară, falimentul, dizolvarea și lichidarea voluntară în activitatea de asigurări, cu modificările și completările ulterioare, se taxează cu 200 lei.”

Au fost avute în vedere următoarele argumente:

Abrogarea Legii nr.85/2006. Intrarea în vigoare a Legii nr.85/2014.

V. Art.31 alin.(3) se modifică și va avea următorul cuprins:

„În cererile având ca obiect dreptul de proprietate sau un alt drept real asupra unui imobil, taxa de timbru se calculează în funcție de valoarea impozabilă a bunului imobil. Dacă valoarea este contestată sau apreciată de instanță ca vădit derizorie, evaluarea se face în condițiile art. 98 alin. (3) din Codul de procedură civilă.”

Au fost avute în vedere următoarele argumente:

Pentru corelare cu dispozițiile art.104 alin.(2) NCPC. Referirea la grilele notariale cuprinzând valorile orientative ale proprietăților imobiliare, pe care o face legislația specială a taxelor judiciare de timbru, este în contradicție cu determinarea valorii prevăzută de art.104 alin.(2) NCPC. Se poate ajunge în acest fel la două valori pentru același obiect – una determinată conform art.104 alin.(2) NCPC (în materie de competență materială) și una determinată conform art.21 alin. (3) din O.U.G. nr.80/2013 (aplicabilă în materia taxelor judiciare de timbru). Totuși, valoarea obiectului cererii reprezintă o realitate factică unică, cu dublă semnificație juridică.

VI. Art.33 alin.(2) se modifică și va avea următorul cuprins:

„Dacă cererea de chemare în judecată este netimbrată sau insuficient timbrată, reclamantului i se pune în vedere, în condițiile art. 200 alin. (2) teza I din Codul de procedură civilă, obligația de a timbra cererea în cuantumul stabilit de instanță și de a transmite instanței dovada achitării taxei judiciare de timbru, în termen de cel mult 10 zile de la primirea comunicării instanței. Prin aceeași comunicare instanța îi pune în vedere reclamantului posibilitatea de a formula, în condițiile legii, cerere de acordare a facilităților la plata taxei judiciare de timbru, în termen de 5 zile de la primirea comunicării. Dispozițiile art. 200 alin. (2) teza I din Codul de procedură civilă rămân aplicabile în ceea ce privește complinirea celorlalte lipsuri ale cererii de chemare în judecată. Instanța însă nu va proceda la comunicarea cererii de chemare în judecată în condițiile art. 201 alin. (1) din Codul de procedură civilă, decât după soluționarea cererii de acordare a facilităților la plata taxei judiciare de timbru. De la comunicarea încheierii definitive prin care s-a respins cererea de

acordare a facilităților sau a fost stabilită o altă taxă judiciară de timbru, reclamantul are la dispoziție 10 zile pentru depunerea la dosar a dovezii de plată a taxei judiciare de timbru, în cuantumul stabilit de instanță.”

Au fost avute în vedere următoarele argumente:

Noua reglementare are meritul de a fi rezolvat o problemă de compatibilizare a legislației privind taxele judiciare de timbru cu dispozițiile privind regularizarea cererii de chemare în judecată, cuprinse în art. 200 NCPC. Problema principală decurgea din faptul că termenul de 10 zile prevăzut de art. 200 alin. (2) teza I NCPC pentru regularizarea cererii de chemare în judecată nu era suficient pentru parcurgerea și a eventualelor proceduri de reexaminare a taxei judiciare de timbru sau de acordare a facilităților la plata acestora, pe care partea ar fi putut să le exercite. Or, anularea cererii ca netimbrată înainte de finalizarea procedurilor care aveau drept rezultat tocmai fixarea în mod definitiv a taxei judiciare de timbru reprezintă o soluție neacceptabilă și generatoare de complicații juridice. În acest context legislativ, am propus ca cererea să nu fie anulată în baza art. 200 alin. (2) teza I NCPC pentru neplata taxei judiciare de timbru, până la finalizarea procedurilor menite să stabilească în mod definitiv obligația de plată și întinderea acesteia, termenul de 10 zile urmând a fi prelungit cu perioada necesară parcurgerii acestor proceduri. Legiuitorul s-a aplecat asupra acestor probleme, încercând să ofere o soluție în spiritul propunerilor avansate în literatura noului Cod de procedură civilă. Totuși, reglementarea este încă perfectibilă, mai ales sub aspectul dezvoltării complete a voinței legiuitorului. Din parcurgerea dispozițiilor art. 33 alin. (2) și art. 39 din ordonanță rezultă următoarele:

– dacă cererea de chemare în judecată nu a fost timbrată corespunzător, instanța, în cadrul procedurii de regularizare, pune în vedere reclamantului să plătească sau să completeze, după caz, taxa judiciară de timbru, în termen de 10 zile de la comunicare. Prin aceeași comunicare, instanța pune în vedere reclamantului posibilitatea de a formula, în condițiile legii, cerere de acordare a facilităților la plata taxei judiciare de timbru, în termen de 5 zile de la primirea comunicării. Dacă reclamantul se prevalează de acest drept, atunci instanța va verifica după expirarea celor 10 zile celelalte elemente ale cererii de chemare în judecată. Dacă instanța apreciază că cererea de chemare în judecată este corect întocmită sub aspectul condițiilor formale prevăzute la art. 194-196 NCPC, nu va proceda la comunicarea cererii către pârât până la soluționarea cererii de acordare a facilităților fiscale. Textul ar trebui interpretat în sensul soluționării definitive, adică incluzând și eventuala reexaminare a încheierii de respingere a cererii de acordare a facilităților. Se înțelege, din formularea textului, că se va proceda la comunicarea cererii către pârât (conform art. 201 NCPC) după intervenirea uneia din următoarele situații: soluționarea favorabilă a cererii de acordare a facilităților prin acordarea scutirii, amânării sau eșalonării taxei judiciare de timbru; în cazul reducerii taxei, dacă reclamantul plătește în termenul fixat de instanță (de principiu, ar trebui tot 10 zile de la comunicarea încheierii de soluționare a cererii); în cazul respingerii cererii de acordare a facilităților, dacă reclamantul, totuși achită taxa judiciară de timbru fixată inițial de către instanță

într-un termen pe care îl interpretăm ca fiind de 10 zile de la comunicarea respingerii cererii și a eventualei cereri de reexaminare.

Textul legal prezintă unele limite, deoarece nu răspunde la următoarea problemă de interes practic: *după soluționarea cererii de acordare a facilităților, care este termenul pe care îl are la dispoziție reclamantul pentru a se conforma obligației de plată a taxei judiciare de timbru, în cazul în care cererea este respinsă sau, chiar admisă, dar în sensul unei reduceri a taxei?*

Este normal ca, după parcurgerea mijloacelor procedurale puse la dispoziție de legiuitor pentru înlăturarea sau reducerea obligației de plată a taxei de timbru, reclamantul să aibă la dispoziție un termen pentru a se conforma înainte de a își vedea anulată cererea ca netimbrată. Apreciez că ar trebui recunoscut reclamantului un termen de 10 zile de la comunicarea soluționării (definitive) a incidentelor legate de acordarea facilităților, pentru a-și îndeplini obligația de timbrare a cererii de chemare în judecată. Semnificația art. 33 alin. (2) este aceea că termenul de 10 zile prevăzut de art. 200 alin. (1) teza I NCPC nu mai curge în ce privește obligația de plată a taxei judiciare de timbru, dacă reclamantul se prevalează de dreptul de a solicita acordarea de facilități, rămânând valabil pentru celelalte condiții ale cererii de chemare în judecată. După finalizarea cererii de acordare a facilităților, dacă obligația de plată a taxei judiciare de timbru se menține, cred că un nou termen de 10 zile curge. Reclamantul se va conforma obligației de plată în acest nou termen. O altă interpretare ar conduce fie la posibile abuzuri (dacă instanța ar putea anula cererea de îndată ce s-a soluționat cererea de acordare a facilităților) sau la o întrerupere a procedurii (dacă nu ar exista un termen ferm în care reclamantul să se conformeze obligației de plată a taxei, așa cum a rezultat în urma soluționării cererii de facilități). Credem că avem de a face cu un caz de întrerupere a termenului de 10 zile prevăzut de art. 200 alin. (1) teza I NCPC pe durata soluționării cererii de acordare a facilităților, exclusiv pentru aplicarea dispozițiilor art. 197 teza II NCPC, după acest moment curgând un termen similar, în măsura în care subzistă obligația de plată a taxei judiciare de timbru.

Regulile descrise anterior se vor aplica prin asemănare și în situația în care în legătură cu taxa judiciară de timbru există o cerere de reexaminare din partea reclamantului. Și în acest caz, în virtutea dispozițiilor art. 39 alin. (2) din ordonanță, formularea cererii de reexaminare împotriva modului de stabilire a taxei judiciare de timbru, comunicată de instanță conform art. 200 alin. (2) teza I NCPC, are ca efect întreruperea termenului de 10 zile în ce privește îndeplinirea obligației de depunere la dosar a dovezii de plată. După comunicarea respingerii cererii de reexaminare sau admiterii numai în parte (adică orice soluție care menține obligația de achitare a taxei judiciare de timbru) va curge un nou termen de 10 zile pentru plata taxei.

VII. Art.37 se modifică și va avea următorul cuprins:

„În cazul în care se micșorează valoarea pretențiilor formulate în acțiune sau în cerere, după ce a fost înregistrată, taxa judiciară de timbru se percepe ținându-se seama de reducerea ulterioară.”

Au fost avute în vedere următoarele argumente:

Regula clasică a păstrării taxei judiciare de timbru prin raportare la valoarea inițială a pretențiilor, fără a se ține cont de reducerea pretențiilor, este contrară principiului unei juste și proporționale așezări a sarcinii fiscale. De altfel, dispozițiile art.37 contravin spiritului general al reglementării, reflectat și în art.34, conform căruia timbrarea parțial conduce, atunci când este posibil, la anularea parțială a cererii iar nu la una totală.

VIII. Art. 39 alin. (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

„Cererea se soluționează în camera de consiliu de un alt complet, fără citarea părților, prin încheiere definitivă. Dispozițiile art. 200 alin. (2) teza I din Codul de procedură civilă rămân aplicabile în ceea ce privește complinirea celorlalte lipsuri ale cererii de chemare în judecată. Instanța va proceda la comunicarea cererii de chemare în judecată, în condițiile art. 201 alin. (1) din Codul de procedură civilă, numai după soluționarea cererii de reexaminare. Dispozițiile art.33 alin. (2) teza finală sunt aplicabile, în mod corespunzător. ”

Au fost avute în vedere argumentele de la pct.VI.

IX. La art.45 alin.(1) se adaugă lit. i indice 1, cu următorul cuprins:

„litigiul s-a stins prin pronunțarea unei hotărâri în condițiile art. 438-441 din Codul de procedură civilă”

Au fost avute în vedere următoarele argumente:

Încurajarea soluționării cererii pe cale amiabilă.

Faptul că, recurgându-se la tranzacția judiciară, se reduce proporțional și rolul instanței în judecarea cauzei.

X. Art.45 alin. (2) se modifică și va avea următorul cuprins:

„În cazul prevăzut la alin. (1) lit. e) și i) și i.ind.1) se restituie jumătate din taxa plătită, iar în cazul prevăzut la alin. (1) lit. f) taxa se restituie proporțional cu admiterea contestației. În cazul prevăzut la alin. (1) lit. h) se restituie jumătate din taxa plătită, indiferent de modalitatea în care a fost soluționat procesul, după rămânerea definitivă a hotărârii judecătorești. În cazul prevăzut la alin.(1) lit.d) se restituie taxa judiciară de timbru care excede sumei de 100 lei.”

Au fost avute în vedere următoarele argumente:

În cazul în care cererea este anulată pentru motive de formă, conform art. 200 NCPC, este injustă păstrarea chiar și a 50% din taxa judiciară de timbru. În aceste cazuri, instanța nu analizează cererea

în fond, nu recurge la o procedură contradictorie și nu intră nici măcar etapa cercetării procesului. În plus, reclamantul, de cele mai multe ori, va reintroduce cererea, cu respectarea formelor prescrise de lege, dar va trebui să suporte o nouă taxa judiciară de timbru. Apreciem că un just echilibru între interesele sistemului judiciar și dreptul de acces la justiție ar conduce la ideea că în aceste cazuri, în care cauza se oprește încă înainte de primul termen, pe baza unor aspecte ce țin de formalitatea cererii, taxa judiciară de timbru ar trebui restituită, fiind reținută numai o sumă fixă, pe care o apreciem ca fiind de 100 lei.

XI. După art.47 se introduce art.47 ind.1, cu următorul cuprins:

„(1) O cotă de 75% din sumele provenind din impozitele încasate din onorariile avocaților va fi folosită pentru finanțarea sistemului de ajutor public judiciar și a sistemului de asistență juridică, pentru suportarea cheltuielilor reclamate de organizarea și funcționarea asistenței judiciare și pentru pregătirea profesională continuă a avocaților care asigură asistența judiciară și serviciile de curatelă judiciară. Ministerul Justiției, Consiliul Superior al Magistraturii și Uniunea Națională a Barourilor din România vor stabili anual modalitatea concretă de utilizare a sumelor.

(2) Ministerul Finanțelor va comunica lunar Uniunii Naționale a Barourilor din România sumele virate în contul prevăzut la art.47 din impozitul pe veniturile realizate din activitățile desfășurate de avocați”.

Au fost avute în vedere următoarele argumente:

Serviciile de asistență judiciară reprezintă un factor de interes public. Statul, ca și garant al serviciului public al justiției, este responsabil și de calitatea funcției apărării, mai ales în acele situații în care persoanele apelează la ajutorul public judiciar și asistența judiciară. Prin functionalitatea acestor servicii, sistemul judiciar devine unul mai echitabil pentru justițiabil. Ajutorul public judiciar și asistența judiciară reclama fonduri. Creșterea fondurilor pentru asistența judiciară reprezintă o garanție a dreptului la apărare pentru persoanele aflate în situații economice care nu le conferă posibilitatea de a accede la o apărare calificată. Creșterea fondurilor în aceasta materie poate fi susținută prin identificarea de resurse în chiar interiorul spațiului profesional interesat în buna funcționare a funcției apărării.

O asistență judiciară performantă presupune avocați bine pregătiți în domeniile acesteia. Acești avocați îndeplinesc un serviciu de interes public. Prin urmare, este firesc ca pregătirea profesională continuă a acestora, în domeniile asistenței judiciare și serviciilor de curatelă judiciară, să fie susținută parțial și din fonduri publice, iar cea mai corectă identificare a acestora se găsește în chiar impozitul pe veniturile realizate din activitățile desfășurate de avocați.